

Základy matematiky a statistiky pro humanitní obory

|

Pavel Rychlý Vojtěch Kovář

Fakulta informatiky, Masarykova univerzita
Botanická 68a, 60200 Brno, Czech Republic
{pary, xkovar3}@fi.muni.cz

14. 12. 2010

Obsah přednášky

Statistika

Statistický soubor

Jednorozměrný soubor

Dvourozměrný soubor

Statistika

► Motivace

- sumarizace informací o velkých souborech dat
- odhady informací o velkém souboru dat na základě menšího vzorku
- modelování různých souborů dat
- např. jazyka (prostřednictvím korpusů)

► Cíl přednášky

- seznámit se se základními pojmy statistiky
- → využití v navazujících předmětech

Statistický soubor

► Základní soubor (populace)

- soubor údajů (statistických znaků) o objektech
- každý objekt souboru má **statistické znaky**
- jejich počet = **rozměr souboru**
- např. všichni sloni v Africe – výška a hmotnost

► Statistický soubor

- výběr objektů ze základního souboru
- např. ti sloni, které se podařilo zvážit a změřit
- měl by být reprezentativní
- → můžeme vyvozovat znalosti o základním souboru
- často náhodný výběr

Jednorozměrný statistický soubor

- ▶ Např. hmotnost slonů v Africe
 - ▶ podařilo se nám zvážít 6 slonů
 - ▶ ti měli hmotnosti 2, 4, 4, 4, 5 a 12 tun
- ▶ Statistický soubor
 - ▶ šestice (2, 4, 4, 4, 5, 12)
- ▶ Rozsah statistického souboru
 - ▶ počet jeho prvků (6)
- ▶ Absolutní četnost hodnoty
 - ▶ počet jejích výskytů v souboru
 - ▶ např. absolutní četnost hodnoty 4 je 3

Jednorozměrný statistický soubor (II)

- ▶ Statistický soubor (2, 4, 4, 4, 5, 12)
- ▶ Relativní četnost hodnoty
 - ▶ absolutní četnost : rozsah souboru
 - ▶ např. relativní četnost hodnoty 4 je 50 %
- ▶ Kumulativní četnost
 - ▶ četnost příslušné hodnoty + četnost všech menších hodnot
 - ▶ absolutní nebo relativní
 - ▶ např. kumulativní absolutní četnost hodnoty 4 je 4
- ▶ Hodnoty mohou být rozděleny do tříd
 - ▶ → absolutní/relativní/kumulativní četnost tříd
- ▶ Histogram
 - ▶ sloupcový graf znázorňující četnosti jednotlivých tříd

Charakteristiky polohy

- ▶ Statistický soubor (2, 4, 4, 4, 5, 12)
- ▶ Aritmetický průměr
 - ▶ „těžiště“ statistického souboru (někdy značíme avg)
 - ▶ např. 5
- ▶ Modus
 - ▶ hodnota (třída) s největší četností
 - ▶ např. 4
- ▶ Medián
 - ▶ „prostřední“ hodnota (nebo průměr ze dvou prostředních)
 - ▶ není citlivá na extrémní odchylky (jako průměr)
 - ▶ např. 4

Charakteristiky variability

- ▶ Statistický soubor (2, 4, 4, 4, 5, 12)
- ▶ Rozptyl (disperze, variance) s^2
 - ▶ aritmetický průměr druhých mocnin odchylek od průměrné hodnoty
 - ▶ $((x_1 - avg)^2 + (x_2 - avg)^2 + \dots + (x_n - avg)^2)/n$
 - ▶ např. $((-3)^2 + (-1)^2 + (-1)^2 + (-1)^2 + 0^2 + 7^2)/6 = 10$
 - ▶ větší rozptyl \equiv větší variabilita hodnot
- ▶ Směrodatná odchylka s
 - ▶ odmocnina z rozptylu
 - ▶ vyjadřuje totéž, jen jiným číslem

Dvouzměrný statistický soubor

▶ Dvě hodnoty pro každý objekt

- ▶ např. výška a hmotnost slonů
- ▶ $((x_1, y_1), (x_2, y_2), \dots, (x_n, y_n))$
- ▶ lze chápat jako dva svázané jednorozměrné soubory

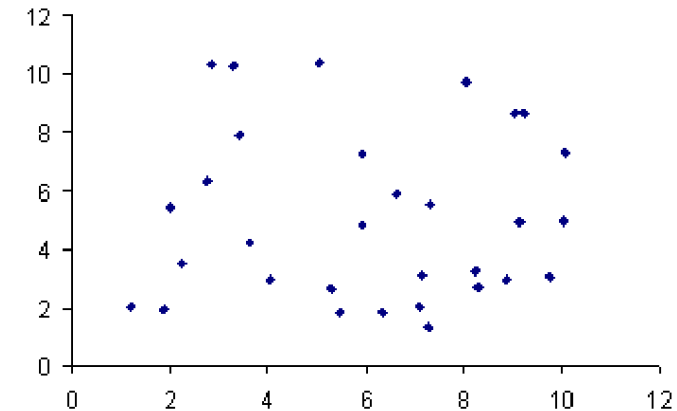
▶ Koeficient korelace

- ▶ určuje míru lineární závislosti znaků x a y
- ▶ „jak dobře jde grafem závislosti x na y proložit přímkou“
- ▶ 0 = žádná závislost; 1 = lineární závislost

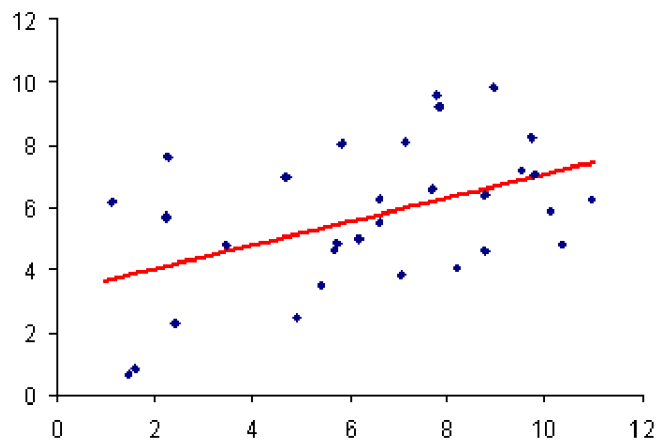
$$\frac{\sum_{0 < i \leq n} (x_i - avg_x)(y_i - avg_y)}{n * s(x) * s(y)}$$

- ▶ $(s(x), s(y))$ jsou směrodatné odchylky

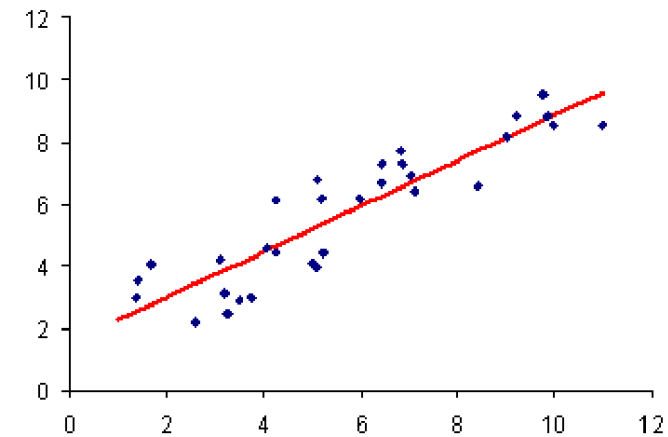
Korelace 0

Korelace 0,5

Korelace 0,9

Korelace -0,7

